

KÖZÉRDÉK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bermentesen küldendők.

Kéziratok nem adatként vészsz.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

A közigazgatási bizottság nov. havi gyűlése.

A hivatalosak mind jelen voltak, — a választottak közül pedig hárman: u. m. a ritkán hiányzó Barcs nagyprépost, Szalánczy Lőrincz több bizottságok elnöke és Zeyk Dániel, kiből — meglássa akárki — még erős debatter lesz, csak gyakorolná folytonosan magát, mint pl. lord Beaconsfield, szorgalommal. Eljött b. Kemény Géza is, észlelni: hogyan megy a 10 év óta nem látott bizottság gyűlése. Bizony: sok megváltozott ott, pl. a kir. tisztviselők közül csak az öreg Gáspár János van meg, — lankadni nem tudó tetterével.

Az alispáni általános jelentéssel vette sorát a gyűlés Elmonda, hogy b. Kemény Gézát választották meg képviselővé Igenben, — dr. Farnos Árpád lett az új kórházi doktor, — különben pedig rend van. Azután mindjárt négy vitének lett a katonai szolgálat alóli felmentése kimondva, — többnyire özvegy anyjuk gyámolítása végett. E helyen mégis feltűnőnek tartjuk, hogy a publikum nagy része még mindig későn, a besorozás után folya-modik a felmentésért, miből magának kárt, az államnak pedig ok nélküli kiadást okoz; talán az előjárók gondosabban is figyelemzethetnék az ilyeneket. Következett a kir. adófelügyelő, részletesen jelezve, hogy a mult hónapban egyenes adóban 62.832 frt 56 1/2 kr folyt be s az év 4 ik negyede 826.706 frt 60 1/2 kr adóhatálékkal kezdődött meg. Hadmentességi díjban aránylag jobb bevétel volt: 3135 frt 99 kr, de mi ez a 65.142 frt hátralékhoz mérten? Ily fatális gazdasági helyzet valóban rég nem volt, — egész esordákat hajtanak az exekutorok a piacra, — de nincs ki megvegye. A földnek nincs ára, — a gabona olesó, — csak az almát kapkodták el, úgy hogy alig tudtam egy véka gyenye batul almához jutni. Nő ebből ugyan nem telik ki a sok restantia. — Nő majd segítünk az adó leírással, a ki nem tud fizetni — s ha semmije sincs, — hát töröljük adótorozását. 17 községben mintegy 8150 frtot kellett törölni az 1886. évi adóból, 11 hátralékosnak pedig ingatlanaira lett a végrehajtás elrendelve. — Eszünkbe jut a bosnyák adó-fizetés és Kállay büszke expositója a delegatiónban; szinte megkivánjuk a bosnyák állapotot az — adófizetésben, — a többi maradhat — legalább még most, úgy a mint van Tisza alatt is.

Következett Tóth Miklós árvaszéki elnök, ki közelebb kéjtuzáson volt Vizaknától — Abrudbányáig és Gyulafé-hérvártól — Nagyenyedig. Elég kéjelmetlenül konstátálta azonban, hogy Gyulaféhevár kivételével csak a megyei árvaszék van rendben. Most pedig hűségesen beszámolt Török Antal közfogyám és római zarándok 11.602 árva-

jával s 151 gondnokoltjával, — ugyszintén a városi künn-tartásokkal is, melyek szerint az árva száma inkább szaporodik, mint fogy. Szegények! ha a községi közgyámok-nak több gondjuk lenne reájuk, mint magukra, s ha mindenkinek akadna az elhunyt szülő helyett jó patronusa ki legalább jó szóval s pár jó falattal támogatná őket, — nem jutna sorsuk annyiszor észembe, elgondolva, hogy mily gyorsan népesítik be ezek az élet kertje helyett — a temetőt.

Nő de realis férfi referádája következett, ki nélkül a gyűlés sokszor egy óra alatt elvégződnek. — Megtörtént, — igaz, hogy elvéte, hogy az adófelügyelő a legfélelmesebb és leghosszabb tárgysorozatú referens jelentésén kívül, alig 2-3 ügygel állott elő. A kir. államépítészeti hivatal érdemes főnöke, ki bár még messze van a kortól, melyben az „érdemekben megőszült” czim-zéssel titulálhatók, — ilyet soha se tesz; mindig hosszú tárgysorozattal, munkásságának mind megannyi külsőleg is látható jelével, szokta a figyelmet s egyszers-mind a pénzt is igénybe venni; ezuttal sem tért el szokásától, de hát kénytelen vele. — Jelentett, referált és pénzt kért, miután pedig elég pénz nincs, — hát panas-zolt, hogy nem fizetnek az emberek, — nem szedik fel a váltáságot a szolgabírák s hogy mindez nem jó dolog, hát tenni kell róla. Az alispán felvilágosított, hogy ő eleget sürget és reudelkezik, de ha nincs pénz — hát nincs pénz, különben várjunk csak, hátha mégis lesz. És mi hisszük is, hogy lesz, csak várni kell egy keveset.

Kegyetlen egy miniszter Baross ő Nmlga! De kár volt a vármegyénkben meg nem választani képviselőnek. Ime ennek az előrelátó, böles és körültekintő politika hiányának kell bizonyára tulajdonítani, hogy ő excaja el akarja venni tőlünk, a mit már megkaptunk. — Azt a 13-000 frtot akarja visszavenni t. i., mely még költségül kellene az alvinczi Marospart, megvédéséhez, — ha a jószívű vállalkozók mintaképe Feliska Lajos, az építésen felül, melyet kellő időben be nem végeztet, még 53 000 frtot nem fizetne kárpótlásul — már t. i. a mi — szer-ződésen alapuló — kívánságunk szerint. Ha a bíróság bölesége segítene rajtunk, ez esetben ugyanis így állana a dolog: 1. lenne egy partvédőmű, mely ugyis elég jó, a hogy ki van eddig épülve. 2. Kaptunk már 4000 frt elvesztett kautiót. 3. Lenne az államtól még 13-000 frtunk s végül 4. a galans vállalkozótól 53-000 frtunk. — A vállalat talán 30-000 frtra volt számítva s ime mi ezt egész szépen úgy kapnók meg, hogy még 70-000 frt ütné a markunkat! — Ily eredményű szerződéseketek mellett, melyekhez vállalkozóknul természetesen a Rothschildok, Gould, Van der Bill — s még néhány milliárdos (nem

affile szegény milliómások) lenne megnyerendő, — hisz-szük mi lehetnek, hogy édes hazánk milliárdos adósá-gaitól megmeneküljön. — Videant consules! A bizottság előtt nem lévén egészen tiszta dolog a miniszter kíván-sága, — alapos tanulmányozás, a történet logikai sor-rendjének felderítése, a követelés jogosultságának részletes mérlegelése, — a teljesítés és nem teljesítés belátható következményei felől felvilágosítás-adás végett az ügy kiadatott Müller tiszti ügyész atyánkfiának, kitől minden jót várunk és remélünk.

Ezen fontos ügy után a különféle miseriáiról ismeretes „szárazvám völgye” kelt fel a bizottság részvétét. Amíg ut nem volt, — nyögtek; — hogy ut lett, de nem volt kavics: keservesen lamentáltak; — hogy meglett a kavics is, — azt nem hordták ki! Élelmes egy nép ez; hát kiherdatja jó pénzen a vármegye. Pedig — bizony Isten — ha minden Sülye és Herepe felé menő, csak 20 drb kavicsot vinne el rendesen üresen hazatérő szeke-rén, — igazán szárazvám, nem pedig sáros-vám völgyén vezetne az ut. — Hiába na! a világot sem teremtette Isten egy nap alatt, — de őket sem. Annál tovább fog-nak élni!

Következtek a vállalkozók, az újak és veteránok, mint Albert Fried, Paul Petru junior stb. Megszolgáltak a díjra. De ezek között mégis ki kell emelnem a torocz-kői vállalkozókat, kik a legerhesebb munkálatokat igazán szépen és jól végzik el, még pedig mindig a legjutányo-sabbban. Hogy miként dolgoznak, legjobban meglátható a Felenyedről Ponor felé vezető új utnak a collegyum és a város erdőin átvezető részein, melyeket többnyire zord ősi és téli időben készítettek el, sok helyt kemény szik-lába vágva. (Vége köv.)

LEVELEZÉS.

Magyarigen. 1887. nov. 3.

A magyarigeni választókerületben b. Kemény Gábor ur ő nagyméltósága leköszöntével, a képviselői állás üre-sedésébe jövéu, a választókerület a mai napon az említett képviselői állásra, a történelmi nevezetességű jeles Kemény család egyik tagját, a halhatatlan emlékü báró Kemény Dénes fiát, a sok szép tulajdonokkal felruházott báró K e m é n y G é z a ur ő méltóságát választotta meg, mégpedig kormánypárti programmal.

Ellen-jöltje budapesti ügyvéd dr. Rosenberg Gyula ur volt, hasonlókép kormánypárti programmal, ki — bár hívei nagyon működtek megválasztatása érdekében — mégsem kapott a b. Kemény Géza ur ő méltósága 320 vo-t u m á v a l szemben többet, — 56 vo-t u m n á l.

TÁRCZA.

A nagyenyedi ref. templom története

a 16., 17. és 18-ik században.

(Polytás.)

Borosnyai után a nagy papi javadalmak élvezetése Nádudvari lépvén elő — s a második papi állomásra H e r m á n y i D é n e s J ó z s e f toroczköszentgyörgyi pap hivatott meg 1735-ben.

Hermányi hol és mikor született, hol tanult? ezen kérdésekre határozott feleletet adni nem tudok, de azt már lehet tudni, hogy papi hivatalát a toroczköszent-györgyi ref. egyházban kezdetéte folytatni. — 1784. és 1848-ban ezen egyház levéltára is megsemmisülvén, — toroczköszentgyörgyi p a p p á l é t e l é n e k éve sem tudható.

Hátramaradt irataiban saját életére vonatkozólag, nincs semmi feljegyzés. — Valószínű, hogy Toroczko-szentgyörgyön született s atyja a gróf Toroczky-család szolgálatában volt alkalmazva, mint gazdasági tiszt vagy számtartó. Még valószínűbb, hogy az enyedi fótanodában tanult, hol tanulását bevégezvén, gróf T o r o c z k a y J á n o s Aranyosszék volt főkirálybírája, később Fogaras-vár kapitánya s még később erdélyi kancellár költségén, valamelyik külföldi egyetemet látogatta meg, honnan ha-zájába visszatérvén, a pátrónus grófi család udvari pap-jává lett Toroczköszentgyörgyön.

A nagyenyedi református egyház papjává, a

toroczköszentgyörgyi udvari papi állomásról hivatott meg. Mikor Enyedre már meg volt híva, irigyei holmi rágal-mazó beszédeket indítottak felőle forgalomba, melyek őt, a különben igen kedélyes embert, nagyon elkeserítették.

Ezért írja neki egyik paptárs, barátja T e l e g d i M á r t o n, enyedi pappá meghívatása évében, hogy a rágalmazó beszédeket ne vegye számba s a méltatlanságtéteket fe-lel d j e.

Enyedi papsága ideje alatt nyitotta ezen ekklezsia részére 1741-ben rendes anyakönyv, mely az 1800-ik év végéig vezetett, de 1849. január havában megsemmi-sült; — öntetettett újra a meghasadt nagybarang, látta-tott el új fedéllel a nagytemplom stb.

Hermányi hosszas ideig volt az enyedi egyház-megyének igen kedvelt főjegyzője. Tehetséges, tanult és munkás pap, e mellett élénk kedélyű ember, kinek egész-séges humora a kedélyekre mindig felvillanyozólag hatott. Mint egyházmegyei jegyző, az egyházmegye jegyzőkönyveiből, 1600-ig visszamenőleg, összeszedgette és leírta azon nevetségés eseteket, melyek egyházlatogatások alkalmával egyik-másik püspökkel, esperessel stb. történtek. Ezen jegyzetei „l é h á s d o l g o k” czim alatt kézir. atban fennmaradtak s igen mulatságos dolgokat tartottak fenn az emlékezet számára. S mellett jegyzetei némi egy-ház történelmi értekek is birnak, mennyiben egyik-másik püspök, esperesre vonatkozólag komoly, helyes és jellemző vonásokat lehet bennök feljegyezve találni.

Írálya élénk, könnyed, folyékony. Jegyzeteiben az akkori kor szokásától eltérőleg, a deák szavak használata gondosan kerülve van.

E tekintetben Szigeti Gy. Istvánt követte.

Nagyhírt paptársra Dézsi Lázár Györggyel a ver-senynt, mint szónok nehezen bírta ugyan, mi könnyű do-log nem is volt, de azért helyét mellette is becsüllettel megállotta s hívei őszintén szerették és becsülték mind-végig.

Hermányi 28 évig szolgált az enyedi templom szó-székekben. Mint enyedi pap halt meg 1763-ik év május első napján.

Koporsója felett paptársra D é z s i mondott gyász-beszéded.

* * *

Hermányi elhalta után az első papi állomásra Deézsi Lázár György következett.

D e é z s i L á z á r G y ö r g y szül. Deézsen 1710 körül. Deézsi előnevét szülővárosa nevérol vette fel s e mellett L á z á r vezetéknevét rendszeren mellőzi.*)

Tanulását a deézsi jókarban levő ref. iskolában kez-dette, honnan Enyedre jött s az enyedi fótanodának lett egyik igen kitűnő növendéke. A hittani tanulmányát vé-gezvén, az Odera melletti frankfurti egyetemre ment ki, hol pár évet töltött, mely idő alatt költséggel pátrónusa gróf Bethlen Imre látta el, kinek I s t v á n nevű fia sok valószínűség szerint tanítványa volt.**)

Hazájába visszatérvén, papi hivatalt 1739 ben az alsórákosi ref. egyházban kezdete folytatni, gróf Bethlen Imre pátrónusa mellett.

*) 1744-ben nyitott naplójára nevé sajátkezűleg így írja fel: „G e o r g i i D é s i”. Az alsórákosi ref. egyház anyakönyvébe is, melyet 1739-ben ő nyitott, magát „G e o r g u s D é s i”-nek írja.

**) Gróf Bethlen István 1730 körül Enyedben tanult s Szigeti Gy. István professornál volt szüléstan. Lásd Hermányi jegyzetei.

dem-érmek
különböző
állításokról.
bizonyult
legelső amerikai
ellátott
SZAJVIZ
dr. fogorvos
fogfájás ellen, mint
ma betegsége ellen.
s nélkülözhetlen
nyult öblögető víz az
klohnál. A legtöbb
érték artalmatlan és
s jöhírnöven álló
ak 1 frt 40 kr. 1

ari fogorvos
szel való használat
rja s azokat vakító

zítás és épenatrál-
lomtlan ház és a
ben 1 frt 22 kr.
d használat után va-
feher fogak. A fogak
s fogfájás megszün-
zatosabb szer lyukas
dobozonként 1 frt.
vényszappan.
ta és pattanások, a
mindennemű bőrbet-
gyógyítás. Egy
6-
szajviz — a vegyelem
neve artalmas ke-
reteleől óvakodjunk
tan POPP es. kir.
s eskák az olyant
van ellátva. Bécs-
több is több utánzó
lett a törvény ál-

zay Kálmán
borszesze

gy a közönség
utánzatok által
ezethető legyen
meztetem, hogy
kaim czégfelira-
l vannak öntve
z itt látható
gygyel ellátva.
nálati utasítás
ellékeltek.

zay Kálmán
borszesze

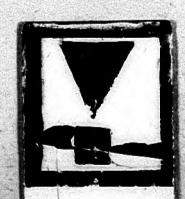
üzlete

ón

yeket.

plárfolyamért.

93 kr.
23 "
46 "
setleges nye-
sát illeti.
adhatók fel.
1-3

Mi készséggel elismerjük, hogy dr. Rosenberg Gy. ur is egy igen derék uri ember, de azt megengedi, hogy mindaddig, míg azon jeleseink közül, kikkel együtt értünk örömet, bánatot, jót, rosszat s kik viszonyainkat, a végén mégis jobban kell hogy ismerje: választhatunk — addig nem futkározunk idegen kapacitások után.

A választás menetét semmiféle zavarta, az a leg-szebb rendben folyt le, pedig nagyszámú választó jelent meg a választási urnánál.

Az emlékeztetés napot egyszerű bankettek zárták be, melyeken számos pohárköszöntések fűszerezték azokat. Fel lettek köszöntve a többek között b. Kemény Géza, b. Kemény Kálmán, gr. Teleki Domokos ő mltgaik, királyi tanácsos alispán nsgos Csató János ur, két polgármester, ugymint kir. tanácsos nsgos Novák Ferencz és enyedi polgármester tek. Kovács Gyula urak, képviselő nsgos dr. Mohai Sándor ur, választási elnök tek. Kozma Gyula ur, borbándi plebános mltgos Veszely Károly ur, a jelen volt főszolgabírák tek. Teleki József, Szász József és méltgos Köblös Miklós urak, a helybeli plebános főt. Sántha J. ur s a házi gazda tek. Bakcsi Endre ur stb.

Nem tehetem, hogy fel ne emlitem azt is, hogy a bankettek oly jelesen rendeztetek s az ott felszolgált étkek oly kitűnőek voltak, hogy az azok felügyeletét s rendezését elvállalt gazdasszonyoknak ugymint: özvegy Elekes Györgyné és Borsos Károlyné ő nagyságainak a legteljesebb elismerést kell nyilvánítanunk.

Végül képviselőnek kívánjuk, hogy szép pályáján — a min friss egészséggel haladjon — lelkesítse azon tudat, hogy választóinak azon tisztelete és szeretete kísérő társára is, melyet irányában képviselővé megválasztatása alkalmával, oly lelkesültséggel nyilvánított.

Lukácsffy Viktor.

Városháza Szinterme. 1887. nov. 12.

Szerkesztő uraim!

Hát bizony sokáig töprengtem én azon, hogy mi lesz velem az „évadon“ meg a farsangon. Mert tetszik talán tudni, s önök is tudják, nyájas olvasóim, hogy kiválóan belőlek. azaz, honnan tudják, hiszen én sem tudtam eddig. Végig jártam 16 éves koromtól kezdve minden estélyt, hangversenyt, bált. Nem tartóztattam vissza sem hó, sem jég, sem sár, sem a frakkom hiánya, sem a lapos erszény. Ott voltam én mindenikben. Ifjunak tartottam magam folyó hó 12-ig. Ne tessék mosolyogni, mert úgy volt. De akkor? Oh, jamine először gondoltam holdas fejemre, barzadás arczomra, podagrás lábcsáramra, meg arra a szomorú tényre, hogy nem vagyok házas.

Képzelmék csak el! Oda támaszkodom a régi város-háza szintermében a karzatot tartó oszlophoz. (En biz'a, ha a fejemet levágják is, nem tudom megmondani, hogy jó niai, vagy dőriai az, csak azt tudom, reves már.) Hát, mondom oda támaszkodva néztem azt a nagy ürességet, a mi ott diszlik a plafondon az aranyozott (?) csillárokon. Észrevettem, hogy a vakolat bomlik ezadarul, a festés lepopta a falakról s vádoltam magamban a műkedvelőket. (Vajha megbocsátnának nekem ők, mert a publikum úgy sem bocsát meg nekik!) Hát, én szent istenem, mellettem egy aetheri lény lebeg el. Arcz, mo-soly, modulat, kecs, oh, mindez Irmára emlékeztetett. Rohanok oda, hogy ez szakasztott Irma (tetszik tudni holmi szerelmi história), de még sem ő. Az Irma leánya. Ő is ilyen volt valaha, most már kövérebb egy kissé,

a nyelvejárása szaporább s halljátok ide, ti nemes agg-legények! az egykori szemérmes leánya végig nézett; a fejem holdjától le a lakk cipőmíg, s nevetett csengő hangon. Elvezett szemem világa a publikum (pedig nem voltak sokan) chaoszá változott. Nem is vettem észre, hogy a függőnyt felhúzták, csengettyszó nélkül. (Halljátok műkedvelők?! Alig tudtam oda figyelni a Szabó János ifju barátom szavataira. Pedig ugy talált hangulatomban a Rudnyánszky Gyula szép költeménye, a „Honvágy.“ (Persze, hogy nálam a hon — háztűz.) Jaj, mikor a cigányok, kísérvé Szabó ur szavatait, át-csaptak a Rákócziába (a nótába) éreztem, higgyék el, hogy nem vagyok én agglégény 35 esztendővel, el tudnám én venni még azt a csufondáros asszonyt is, illetve a leányát. Egészen neki melegedtem. Villany-folyam kezengett ereim-ben, majd elnyeltem szememmel azt a szöke, ábrándos fiut, amint lelkesülten szavalt. (Könnyű neki, két szép szem, két fényes csillag, bátoritá.) Buzgóbban senki sem tapsolt, mint én, pedig a közönség is ugyancsak kitett magáért. Szabó ur! levagyok kötelezve. Ha sikerül term, mert ön ébresztette fel szunyadó érzelmeimet: meg-hívom, meghívom — vőfélyemnek, oh, boldog jövő, régi rege . . .

De csitt! K i s s S á n d o r segéd-lelkész, félelmes kontra, lépett az asztal mellé. (Ez már a 17-ik kontra, a kitől nem félek!) „Marci“ czimmel egy életképet olvasott fel. Hát az a Marci fura egy legény lehetett. Örmény volt s világsító szent Gergely bocsásson meg neki — kálvinista. Valóságos, vastagnyaku kálvinista. Ki hallott valaha ilyent? A Ferencz barátom, a ki mellesleg skribler, megígérte nyomban nekem, hogy ennek az urnak megszerzi az arczképét, kiadatja az „Ország-Világ“-ban, hadd lássák Kárpátoktól Adriáig, hogy a kálvinista kakas minő hódításokat tesz. Bánom is én, ha ki is adatja. Bánom is én, Marci. Bánom is én a tapsot, mi a fel-olvasót jutalmazta. El vele! Annak volt legalább szakács-néje, de nekem, oh vendéglősök, ti vészpírói az agglégényeknek!

Nó tessék. Most Makkai Margit kis szony lép fel a világot jelentő deszkákra. Ez itt nőtt fel a szemem előtt. Haj! bizony elröpült az idő felettem, hiában. Tompa Mihálytól szavalt egy költeményt annyi bátorsággal, annyi sikerrel, hogy meg volt vele elégedve a közönség. Osinos megjelenése, átgondolt szavata megérdemelte. Böven jutott taps neki is. Mindenkinek kijutott bőven az elismerésből, mosolyból, csak én nem kaptam semmit. S még végig kellett szenvednem a Weinrich Frigyes és Grün József urak játékát. Velencei Carneval Ernestől. Hiszen a publikum gyönyörködik benne, lelkesedik, tapsol, de én. Mikor felkaczagott a hegedű, azt hittem, hogy engem kaczag, mikor visszaadta a habok zsongását, gondola falához verődő zenéjét, mintha szívem ütötték volna keresztül. Nem, szerkesztő uraim, én szö-köm e teremből. Még rám talál szakadni. Tánczolatok lányok, ifjak, tiétek a világ! Rikoltson a hegedű, pezsegjen a jó kedv, nekem már este van, sötét komor este.

Ez után, azt hinné a nyájas olvasó, hogy én többet arra felé sem megyek, ugye? Csalódnak. Elhatároztam, hogy ezt az „évadot“, meg farsangot még végig járom s ha még most sem hajtom fejem a legkedvesebb iga alá, ugy soha tollat sem veszek kezembe. De addig, ha megengedik a szerkesztő urak, felfirkálom e rovatot efféle ifju dolgokkal, a minek hasznát a szegény tanulók veszik! A viszontlátásig!

Bojácns.

A „holland“ Madács.

(Folytatás.)

A mű tragicus színezetének kérdésével foglalkozva ezután, ismételtén reflektál író korszakának már fennebb tárgyalt politikai, társadalmi viszonyaira, történetére ama napoknak, melyeknek magzatára nézve, az „em b e r i s é g“ egy költeménye csupán a fájdalom költeménye lehet, mennyivel inkább a dalnokra nézve, kinek élete oly szomorú harmoniában állott népeivel. A Muzsa, ki neki a sztegovai néma ligetekben titkát odasusogta, a fájdalom árnyát voná a halvány vonásokra és saját mélyen sebzett szive hangos ütessel dobog költészetének hang-jaiban. A mily zárkózottnak találta őt a közönséges élet, annyira tárva áll lelke művében. Ő is, mint minden költő, művében öntudatlanul saját életrajzát írta meg.

„Nem azért, hogy tapasztalt hűtlenséget megbélyegezzen, — egyetlen igazi művésznél sem fegyver költés-zete személyes bosszura, — nem azért, hogy a világnak elbeszélje, ki volt neki legdrágább, — ama leleplezés finomul érző természetekre nézve mindig profanatio, — hanem engedelmességgel a reproductio természetes tör-vényének, mely minden productiót ural, adá vissza ő is drámájában ama személyeket és tapasztalatokat, melyekkel őt sorsa megismertette. Ha a szív mélyéből tolnak fel a költészet hullámai, visszaverik az élet benyomásait, mint a víz visszaveri környezetének képeit és ez által el-árulja mi a kép.“

A következőkben e sorok értelmének, az individua-litás mindenütt nyilatkozó mozzanatainak illusztrálásával találkozunk. Nem Madách élete tükröződik-e vissza a sötét szavakból, melyekkel Kepler szép, de könnyelmű nevének szemére veti, a neki okozott fájdalmat? Kérdi irónó. Nem a bajoló, de bensőleg hozzá méltatlan nőnek alakja é az mely Évánban folyton visszatér és őt maga iránt most fájdalommal, majd keserűséggel tölti el? Minden gunyban, melyet Luczifer a nőre szór, minden megvető nyilatkozatban, melyel őt illeti, a megcsalt férj beszél, kinek szava még hangosabban szólana, ki a képet még sötétebb színekkel rajzolta volna, ha nem állott volna szeméi előtt a könnyelmű feleség mellette egy másik női alak is, Majthényi Florának az ő nemes anyjának tiszta alakja. Mindenütt, hol Éva, mint ama fényalak lép fel, hoi ő: mint feleség Mitidással szenved, hol, mint tiszta szűz Danton ellenében a leomlott olárokrét buzgólkodik, hol ő a Phalansterben, mint anya gyermeket védelmezi: mindenütt az a kéz ismertem magára, mely a képből az éles vonásokat kitorlőlte. Rágondolva végezhetne Madách tragiédiáját kiengesztelő befejezésével a szeretetnek, melyben hinni ő tanította meg; és a hol Madách az ember drámájában a saját néma fájdalomnak drámáját is megírta, ott egyszersmind elmulhatlan em-léket emelt a nőnek, ki őt a szenvedést tűrni és legyőzni segítette.

Felhozza még irónó, ugyancsak az individualitás illusztrálására a londoni jelenetet, a becsületlen ejtett sértés megboszulására gyilkot ragadó elitelnek néma szenvedését, azt az elfojtott fájdalmat, melynek sem panasza, sem kárhoztatásra nincs egyetlen szava. Ez individualis vonás végig vonul az egész munkán, annyira, hogy az író életének ismerete nélkül, munkáját meg nem érthetjük. Epen az író egyéniségének e mindenütt észlelhető előtérbe lépése okozza, hogy az ironia, mely a mű tragicus hang-ját még élesebbé teszi oly teljesen különböző ama szik-rázó humortól, mellyel Faustnál gyakran találkozunk.

Szigeti Gyula István 1740-ben elhalálozván s Hermányi az 1-ös papi állást elfoglalván, a megüresült 2-ik papi állomásra, az enyedi egyház előjárósága, még ezen évben De ó z s i t hiva meg, ki is a meghívást elfogadván, a következő 1741-ik év február havában új papi állomását el is foglalta.*)

Csakhamar az enyedi egyházmegye jegyzőjeül, — Kibédi András esperes elhalálozása után pedig — 1758-ban espereséül választotta meg.

Hermányi 1763-ban enyedi pap lenni megszűnven, Deézi az első papi állomásba helyezkedett be.

A kiváló szellemi képességet, széleskörű tudományos képzettséget és szorgalmat benne az erdélyi ref. status főemberei is felismervén és méltányolván, az 1765-ben M. Váráshelyen tartott közszinaton k ö z f ő j e g y z ő v é választották. Két évvel később, 1767. jun. 9 én, Zágoni Aranka György püspök meghalván, a megüresült püspöki hivatalra következett.

Nem ezöldom D. Lázár Györgyről, mint püspökről részletesen szólni. Mint ilyenről, kellő részletességgel és szépen szól nagynevű életirója néhai Z. Bodola Sámuel püspök.***) — E helyen, mint püspökről, csak annyit em-litek meg, hogy azon vitás kérdésben, mely a Heider-

*) Életirója néhai Z. Bodola Sámuel püspök azt írja, hogy De é s i Ar-Rákócziól jött át az enyedi ekklesiába 1740-ben. Ez nem áll. Deési alsórákosi és nem ar: rákosi pap volt, mikor Enyedre meghivatott; nem is 1740-ben, hanem 1741. év fe-bruár havában foglalta el új papi állomását — Igaz, hogy 1740-ben hivatott meg, de gróf Bethlen Imre az enyedi egyház előjáró-ságának határozottan megírta, miként Deésit nem bocsázza el „Pál-fordulásig“ s ezen elhatározása mellett, az enyedik több rendbeli sürgető kérelmük dacára is megmaradt. Lásd: az alsórákosi ref. egyház levéltárát és az enyedi egyház régi irományjegyzékét.

**) Lásd „Az erdélyi reformata Anyaszentegyház Névkönyve 1860-ra“.

bergai Kátében foglalt némely, a r. kath. egyház dogmáitól eltérő hitcikknek miatt, a bécsi udvar és az erdélyi ref. status között felmerült s már annyira elmérgesedett volt, hogy egy 1768-ban kelt királyi leirat a Káténak, az erdélyi ref. statusban található példányai összeszedését rendelte el. — Deézi fogalmazta a királyi kormányhoz küldendő azon felirati javaslatot, mely az 1772. tartott köz-zsinat által elfogadotván s a királyi kormányhoz felter-jesztetvén, az abban felhozott nyomós okok a kormányt e kérdésben elfoglalt álláspontja tarthatatlansága felől meggyőzték, minek következtében a Káté összeszedésére vonatkozó rendelet végrehajtása abban maradt.*)

Deési L. György Enyeden papi hivatala folytatását azzal kezdte, mivel Alsórákoston; hogy t. i. ezen egy-házközség részére is 1741-ben rendes anyakönyvet nyitott s ebben ezen két egyház az erdélyi ref. egyházak csak-nem mindenikét megelőzte.

Ifju erővel és kiváló tehetségének megfelelő buzgó-sággal működött közre, hogy az enyedi egyház 1704-ben szenvedett pusztulásának még mindig látható és érezhető nyomorúságait végre valahára helyreépülje. A nagy tem-plom korszerű átalakításának gondolata az ő enyedi pap-sága idejében támadt és ő. eme gondolat megtestesülté-nek lelkes támogatója volt. E mellett bizonyít az ő tollá-ból folyt azon átirat, melyet az egyház keblé tanácsa, 1748. ápril 10 ról, a Bethlen-főiskola gondnokságához intézett. — Ő volt első sorban munkás abban, hogy az E s z é k i á n a C o l l e c t á n a k, az enyedi ekklesiát illető része elvégre megállítassék s a megállított rész birtokába jusson. Templomou. Jelkősi lakokon enyedi

*) Lásd: „Az erd. ref. Anyaszentegyház Névkönyve 1860-ra“.

papsága ideje alatt jeleutékeny mérvű javítások vitettek véghez s az egyház vagyoní ügyei is jelentékeny mérv-ben javultak.

Deézi azonban nemcsak az anyagi ügyek intézésé-ben bizonyult az enyedi egyház kiváló papjának, hanem kiemelkedett, mint szónok, mint alapos és széleskörű tudományos képzettséggel, valódi paphoz illő erkölcsi tulajdonokkal bíró férfiú.

A klasszikus nyelvek mellett bírta a német és fran-czia nyelveket. O s t e r v a l d n a k francia nyelven írott a „Kezves beszélgetések“ cz. munkáját magyarra fordította, mely munka „A kezves beszélgetésről írott oktatás“ czim alatt nyomtatásban is megjelent. Magyarra fordította továbbá szintén Ostervaldnak „a papi tisztről“ ugyancsak francia nyelven írott munkáját, mely márcsak kéziratban maradt feun s eme szavakkal zárul: „Megval-lom, a mig olvastam és fordítottam, benne gyönyörköd-tem s belőle hasznot is vettem; vegyen más is bárcsak annyit, a mennyit én kívánom, ha pedig többet, nem bánom.“*)

Mint egyházi szónok, nagy hirre emelkedett. Főleg temetési beszédei részesültek kiváló tetszésben. — Mig Enyeden szolgált, alig fordult elő Enyed közelebbi és távolabbi vidékein kiválóbb temetési eset, melyek alkal-mával a lelkesi teendőket nem Deési L. György végezte. Ő temette el pl. a többek között Köblös Jánost Saardon 1747-ben, Praedikatos könyv IX-ik részének 22-ik versét vevén alapul; gróf Bethlen Lászlónét Folton 1748-ban, Zsid. XII. r. 23. versét vevén alapul; gróf Bethlen Fe-renczét Bethlenszentmiklóson 1753. aug. 5-én; gróf

*) Lásd: „Bod P. Smirai szent Polikápusának folytatása, írta Z. Bodola Sámuel püspök“.

„Madács friss fol nem ra nek, m ságos r asszony humor Göthén ségükbe addig h azért. h mesked Helena Göthe Van Ma csebecs szobájál gával é kódási akarta tették próza.“ Lucifer jellemh egy saj Byronn angyal hideg, csak a gunyjáv elcsábít is úzso pajkos játszi. találjuk kacajt, Luczifer benne magáva ördöge egy elv ben, m kerekite szelleme nözteté az ördö kölesön az ördö az elves sirnak“ czejében trófákka égi léte visszaid dach az felé. kór megeng mert a tekint é egykor meghalt láma ál elnem t viritani, ugysis, m

Toroczki roczkósi a hirne édes an Ferencz történeli notarius Te megjelen De szorgalmi rendes egytöl-e telt és mondott kitől. m Ig vezette, hányodá naplójáb natkozó 17 tartotta is volt a tractus *) mert min rendes an ** István írja: „Az Peress

rel foglalkozva
már fennebb
rténetére ama
em b e r i
olteménye le-
kinek élete
Muzsa, ki
odasugta, a
saját mélyen
tének hang-
zónságes élet,
minden költő,
neg.
get megbélye-
gyer költő-
gy a világnak
na leleplezés
rofanoatio, —
nészetes tör-
át vissza ő is
at, melyekkel
toluak fel
benyomásait,
és ez által el-
az individua-
lusztrálásával
vissza a ső-
könyvnyelmi
lmat? kérdi
atlan nőnek
és őt maga
el tölti el?
zór, minden
egesalt férj
ki a képet
nem állott
melle: egy
nemes anyja-
ma fényalak
nved, hol,
t oltárokért
ya gyermek-
tet magára,
Rágondolva
befejezésével
és a hol
fájdalmának
hatlan em-
és legyőzni
adividualitás
ejtett sértés
na szenved-
naszra, sem
ualis vonás
gy az író
érthetjük.
tő előtérbe
gicus hang-
ama szik-
alálkoznak.
ok vitettek
eny mérv-
ek intézésé-
ak, hanem
széleskörű
ő erkölcsi
et és fran-
a nyelven
magyarra
ésről írott
Magyarra
pi tisztról
ly máresak
„Megval-
yönyörköd-
is bárcsak
obet, nem
dett. Főleg
— Mig
zelebbi és
gy alkál-
ny végezte.
t Saardon
2-ik versét
1748-ban,
thlen Fe
én; gróf
folytatása,

„Madách nem meríthetett a boldog tapasztalatok azon friss folyamából, mely Göthe számára oly bőven áradzott, nem rajzolhatta, mint ez, gazdag benyomásait egy életnek, mely Faust költőjének mindig ama friss, szelid, jó-ságos mosollyal kínálkozott, minőt már ifjúságában Aja asszony ajkain játszani látott. Így érthető, hogy nála a humor éles, maró, szatyrává lesz. Ezért, hogy míg Göthénél a sétálgató polgárok összes kisvárosi kedélyes-ségükben, jóízű „Spiessbürgerthumokban“ jelennek meg, addig Madáchnál, a londoni scénában, fektelenkednek; azért, hogy míg az öreg kerítőnő Mártha, a maga szerel-meskedéseivel, porias, de ellenálhatatlan komikus, addig Helena csupán visszatámasztó. Avagy hasonlítsuk össze a Göthe „Margitját“ a londoni jelenet Évájával! Mi báj van Margit alakján előtve, mily naiv ama drága ese-esebecések feletti örömeiben, melyet a templomból kijöve ezobájában talál és mennyire ellenszenves Eva, az ő hiús-gával és birvágyával ugy itt, mint szellemtelen áhitatos-kodásaival — a templomi jelenetben. „Mintha csak azt akarta volna Lucifer az Ádám-Faustnak megmutatni, mi vé tették az ő költői Margitját a mi napjaink, a pénzvágy és próza.“ Sehol a naivitásnak egyetlen eleme sem vegyül Lucifer hideg gunyjába — hű következetességgel ama jellemhez, mellyel a műben fellép. Madáchnál a Sátán egy sajátos teremtés, egészen más, mint Göthénél és Byronnál. „Csupán az első jelenetben lép fel a lázongó angyal göggyével, kihívó daczczal, a későbbi jelenetekben hideg, cynikus, mint Mephisto. ki a kópóságot levetkőzre csak a cynismust tartá meg. Azt a lusztig ördögöt, derült gunyjával, porias kedélyeskedéseivel, ki főzélja: Faust elcsábítása mellett, még arra is elér, hogy még másutt is izzó kópóságot, ki a német tudóst szolgálva, mint egy pajkos ficzkó, gyakran saját kezére játszik, azt az eleven játszói, de mégis veszélyes gonoszszágot Luciferben nem találjuk fel, ez csak keserű győzelmet ismer, csak guny kaczajt, de semmi szeszélyes csintalanságot.“ Másfelől Lucifer az a mindig égre gondoló nyomorult sem, kit benne Marlowe, Milton és Byron rajzolnak, ki a poklot magával hordozza, bár azon kívül állni látszik. Madách ördöge csupán ördög, ki semmi erőt nem kölcsönöz többé egy elvesztett majestásból, miután erős, bár semmi egyéb-ben, mint gonoszságában; ő egy tökéletes, magában ki-kerékített elem. „Csaknem minden költő, ki a gonosz szellemét valaha rajzolja, hatalmát részben a jótól kölcsö-nözötté vele, attól a ki volt; az elbukott angyal az, ki az ördögöt ellenálhatatanná teszi. Madách semmit sem kölcsönözött számára e varázsból, nála nem találkozunk az ördögnek oly pillanataival, melyekben, mint Miltonnál az elvesztett égrét sir, „könynyekkel, minőt angyalok sirnak“; ez nem mulat, mint Mephisto Auerbach pin-czejében, nem teremt magának örömeiket effele ártatlan tréfákkal. Lucifernél sehol sem nyilatkozik a vágy előbbi égi léte után, ő tudja, hogy helye Isten trónja körül visszaidézhetetlenül elvesztett, hogyan adhatna hát Ma-dách az ő ajkaira panaszt? Feltartóztatlanul halad célja felé, körítelhetetlen tör az ember megrontására, mint a megengesztelhetlen sátán. . . . Ő a legfélelmetesebb démon mert a legmegközelíthetlenebb; benne az angyal, ki égre tekint és megemlékezik, hogy ama Spharak dicsősége egykor az övé vala, nem elbukott, mint Miltonnál, de meghalt. . . . A részvetnek, a szánalomnak egyetlen hul-láma által sem érintve, a föld virágaival — ott hol őket elnem tiporja, — ugy gunyolódik: csak azért engedlek viritani, mert felesleges volna titeket kiszagatni, miután ugys, magatoktól elhervadtok.“

Toroczai Péterné szül. Kezeli Borbárát 1757 ben To-roczkószentgyörgyön; Báróczi Sándorné sz. Patai Évát a birneves magyar író és királyi testőr Báróczi Sándor édes anyját Ispánlakán 1768 ban; tábornok gróf Gyulai Ferencznét Bervén 1758. aug. 30 án; a birneves egyh-történelmi író B o d P é t e r m. -igeni pap és generalis notariust Magyarigenben 1769. márczius 12-én stb.

Temetési beszédek közül néhány nyomtatásban is megjelent.

Deési nemcsak nagyhirű egyházi ezónok, de igen szorgalmas és rendszerető ember is volt. 1744. kezdve rendes anyakönyvi naplót vezetett, melybe 1770. végéfélig egytől-egyig be van vezetve, hogy kiket esketett, keresztelt és temetett; az általa temetett halotak legtöbbje felett mondott gyászbeszédeivel az alapigéket honnan vette, kiül, mennyi stólat kapott stb.

Igen hihető, hogy ezen anyakönyvi naplóját haláláig vezette, csakhogy az 1770. innen vezetett rész később, a hányódás-retődés közben, kiszakadt és elveszett. Ezen naplójában néhány kisebb jelentőségű magán ügyeire vonatkozó feljegyzések is fordulnak elő.*)

1758. nyert esperesi hivatalát, mint püspök is meg-tartotta haláláig. Azon időkben az erd. ref. statusban az is volt a gyakorlat, hogy a püspök egyszersmind az illető tractus esperese is legyen.**)

*) Deési naplója anyakönyvnek teljességgel nem tekinthető, mert mint már fentebb említetttem, az enyedi egyház részére, 1741-ben rendes anyakönyv nyitottat.

**) H e r m á n y i D. J ó z s e f jegyzeteiben Szizigeti Gy. I s t v á n r a vonatkozólag, mikor püspökségre következett volt ezt írja: „Az enyedi professorságról le kelle mondania. Már pedig e s-poreesség és ecclesiá kell vala nekia.“

(Folyt. következék.)

Es mégis, daczára e sötét alaknak — ugy véli író-nők, — hogy e mű nem véd beszed a p e s i m i s m u s mellett. Ennek bizonyosságául, hivatkozással Arany idevonatkozó nyilatkozatára, felhozta, hogy utóvégre is Lucifer minden „fogása“, ama sötét képek és alakok, melyeket Ádám megbuktatása végett feltár, mind erőtlenekek bizonyultak, Ádám nem bukik el; a mű, daczára, hogy benne a történelem egyes mozzanatai oly sötét színben, az emberiség harcza oly nehézőnek és bizonytalannak vannak feltüntetve, végre e semmi csüg-gedésnek helyet nem engedő parancsossal végződik: „blijf strijden en vertrouw!“ Bár az Ádám és Lucifer közötti viszony minden előnyt ennek oldalára helyez, mennyiben Mephistótól eltérőleg, Ádámmal szemben saját akarattal rendelkezik, az ember kívánságára ugyan, de nem kényszerítve enged neki mindent látni, azon erős meggyőződésben, hogy kétségbeesés lesz az eredmény, mégis — nem ő, de Ádám az, ki a harczot megnyeri. (Vége köv.)

VEGYES HIREK.

— A pápa jubileumára e hó 21-én kéjvonat indul Rómába. Az utazási feltételek kedvezők. Magyarországról is sokan használják fel az alkalmat, hogy a fényes egyházi ünne-pélyeket s az örök város világhírű nevezetességeit megszem-lélik. Nagyenyedről Török Antal árvaszeréki közgyám fog részt venni ez érdekes kivándorlásban.

— A Bethlen főiskola theol. dalkara — mint értesítünk — a szokott h a n g v e r s e n y é t az idén is megtartja változatos programmal. Az előkészületek nagy buzgósággal folynak. A hangverseny valószínűleg e hó végén, vagy december elején lesz; a jóhírű dalkarnak ez érdekes és élvezetesnek ígérkező estélyére ez uton is főlhívjuk Nagyenyed város műpártoló és áldozatkész köz-zónságának figyelmét.

— Szegény tanulókat segélyző kör 1887. nov. hó 26-án változatos programu tánczszal egybekötött „Fillérestélyt“ rendez a „Nemzeti Szállóda“ nagytermében.

— Baleset. F r i t s c h V i l m o s szolgabíró az enyedi kakasdombon szekérral felborult s ballában jelen-tékeny zúdást szenvedett.

— Fogarasi Sámuel, nagyenyedi kőmives pallér e hó 14-én minden megelőző gyengékedés nélkül, szív-szélhűdés következtében rögtön meghalt. A szép tehet-séggel megáldott 49 éves, java erejében levő derék iparost, ki jó munkásságért évelés körben kerestek és becsültek, közrészvét kísérte örök nyugalomra. Koporsója felett tiszt. dr. Bartók György ur tartott szírfreható beszédet, melyben az elhunyt munkás életét, s családja iránti odaadó szer-ezetét esetele. Nőt s két fiút hagyott hátra, kik benne fenntartójukat siratják. Nyugodjék békével!

— Nyilvános számadás. A szegény tanulókat segélyző kör 1887. nov. 12-én tartott „Fillérestélyt“ alkalmával részint felülfizetésekkel, részint adományokkal járultak az estély jövedelmének szaporításához a következők: özv. báró Kemény Denesné 1 frt. özv. Zoyk Károlyné 1 frt. dr. Magyar Károlyné 1 frt. Müller Mihályné 1 frt. Dobos József 1 frt. Reich Mihályné 10 kr. Szőke Ist-vánné 20 kr. Keresztes Ilona 20 kr. X—y 20 kr. Wokál Jánosné a meghívó program költségeit volt szives fedezni. Bevételét összesen 49 frt 30 kr. Kiadott 15 frt 2 kr. Marad tiszta jövedelem a nemes czél javára 34 frt 28 kr s mely összeg nov. 15-én a helybeli takarékpénztárba helyeztetett el. Fogadják a nemes szívű felülfizetők, ada-kozők, buzgó pártolók és lelkes közreműködők a segélyző-kör kiváló köszönetét. Megbizásból Nagyenyed, 1887. évi nov. hó 19-én. N a g y M ó z e s köri pénztáros.

— Szerkesztő üzenet. M. - U j v á r. J. A. Igen szivesen fogadjuk czikkéit, főleg a melyekben elmélet és tapasztalás együttesen van feltüntetve.

CSARNOK.

A családok hibái

— a gyermekek vallás-erkölcsi nevelése körül. —
A templomok üressége, a börtönök túlnépessége, az öngyilkosok rohamosan szaporadó száma, a családi vi-szályok s az ezekből származó tragodiák in ultimo analízis az iskolákra, mint egyedüli okra vezetettnek vissza.
Korunk megszokta társadalmi és állami bajaink leg-többjét felületesen és egyszóvaluan itélj meg, pessimistikus nézeteket mindig hajlandóbb lévén ítéleteiben nyilvánítani s így aztán bőven kijuttat az iskolának is.
A papok a szószékről, a törvény emberei a parla-mentben s a családok uton-utófélen elégedetlenségét kiáltanak az iskolákra, mint a melyek a fiatal nemzedé-ket szív és kedély nevelés tekintetében teljesen paragon hagyják.
Szerintük az iskola kedélyileg blazirt, jellemileg gyenge s laza erkölcsi existenciákkal nevel, kiknek az élet és munka teher, a társadalom és állam kötelmeinek pedig nem képesek megfelelni.

Nem szándékom jelen soraim rendjén visszautasítani s kellő értékre redukálni ezen alaptalan s tulhajtott vádakat; megtették azt nálammal szakavatottabb s hiszem

hogy azok, kik mélyebben tudnak a dolgok mikéntjébe pillantani, azok bizonyára enyhébben s egészen más szemüvegen át fogják ítéletüket megtenni.

De ha már ezen sujtó vádak napirenden vannak s a támadás hol itt, hol ott különféle alakban megújittatik, bátor lesznek felvetni azon kérdést, hogy vajjon a család, mint az iskola tápláló édes anyja, bir-e azon erkölcsi habitu-okkal, melyek hiányában az iskola csak siskolusi munkát végez? Megvannak-e benne azon erkölcsi fonál-szálak, melyekből a gyermekek szokásai, készségei és jelle-me szövődnek? Egyáltalán megadja-e a család azon erkölcsi alapelveket, melyek döntő befolyással bírnak a gyermek jövőendő életére?

Mert mint Felméry mondja: „az anyának orszlán része van abban, hogy gyermekeink természetének erkölcsi szövete durva, vagy finom szájakból, szines, vagy szintelen anyagokból alakul-e vagy nem.“ Tollam nem vezetí szenvedély; soraimban egy szemernyi része sincs a rozszakaratu gyanúsításnak. Teljesen higgadtan, elfogu-latlanul és leplezetlenül fogom elmondani nézeteimet.

Lehet, hogy egy s másban tévedni fogok, hisz té-vedni emberi; de igazságot is fogok mondani s a pár-tatlan olvasó elfogja ismerni, hogy szándékom tiszta és őnzetlen.

Es itt mindjárt kimondom azt, hogy annak, hogy az iskola vallás-erkölcsi nevelés tekintetében a reá rótt kötelességnek nem felelhet meg teljesen, legfőbb oka az, hogy a családok legtöbbjéből, az önfelelődoző szeretet, tisztelet és sympathia kihaló félben van.

Az erkölcsös szokások elköltöztek a helyökbe kezd meghonosodni a hideg udvariasság és fesszes tisztelet.

„A családok kifelle a társadalomra szeretnek nézni, mint Fra Angelico szentjei s mint a szinpadai játszóka“ — mondja Felméry.

Igen, nincs önfelelődoző szeretet és tisztelet!

Az anyák legtöbbje fárasztónak és unalmasnak tartja gyermekével szemben azon apró cseprő gondoskodásokat és fáradságokat, melyek később dus kamatokat hoznak a gyermekek részéről, a szeretet, tisztelet és hála képiben. A szoptatás pedig, mely az anyát nemessé, fenső-gessé és tiszteltté teszi, ma már nem divat.

Ugyancsak lenézeti s gunyos megjegyzéseknek teszi ki magát az a nő, ki elég merész a társadalom emez újabb hőbortjával daczolni.

A régi családok emez erős oldala ledülő félben van; helyét a modern kor elkényeztetett kedvence a d a d a vagy a hol ez nem telik, a gyermekek gyilkossa az ugynevezett „szopóka“ bitorolja.

S ha már az orvosok, kik a dadákat, vagy az ugy-nevezett „szopókát“, csak a legnagyobb szükségben, t. i. midőn az anya egészsége van veszélyeztetve a szoptatás által, alkalmazzák, minden más alkalommal tiltakozván ellenök, nem látom át, miért ne lehetne tiltakozni erkölcsi szempontból a dadák ellen akkor, mikor azok csak kö-nyelmi s nagy uri tempókból alkalmaztatnak?

Kiül sajátítsa el a gyermek összes erkölcsi világát jellemének és szokásainak fonálszálat honnét szerezzé meg, ha nem a családban s ott különösen nem az anyától.

Ugyde az anyát a dada helyettesíti; ő csak néha s akkor is czífrán felöltözve, mint delnő, s nem mint anya jelenik meg gyermeke előtt, hogy aztán egy hideg mosoly s még hidegebb csók után tovább álljon.

A társadalom hiu, kétszínű s kevés élvezetet nyújtó örömeiért később feláldozni azt a végtelen boldogságot és gyönyört, melyet az anya csak akkor érez igazán, midőn gyermekét karjai közé zárva emlíhez emeli.

Jovian Antal.

(Vége következék.)

KÖZGAZDASÁG.

Kereskedelmi muzeum.

— Előző közlemény. —

(Folytatás.)

A böhripari ceoporthan Schmidt Adolf és társa keresepesi ut 64. sz. a. m. kir. sz. u. börgyárának készítményei kötik le figyelmün-ket. E gyár, mely egyike hazánk legnagyobb iparlelepeinek, nemcsak ideháza, hanem egész Európában ismeretes. Budapeston kívül Nagy-bossányban, továbbá Bécsben és Münchenben is kiterjedt gyárakkal bir. E czég az egyedüli az országban, mely a bört cserháját cserzi, a mi annak sokkal nagyobb tartósságot, szilárságot és ruganyossá-got kölcsönöz, mint a fényháj, melyet a többi gyárak használnak. A gyár hadfelszereléssel is nagyban foglalkozik. Nagy sulyt fektet továbbá a gépszij-gyártásra és tekintetben valóban kitünőt produkál. Gépszijait a legjobb sinbörtől készíti, még pedig egyenlítőre, ragasztva, nyomva, varva és szegvecselve a legelsőbötől a legjobb minőségig, mire néve a gyár árjegyzéke bővebb felvilágítást nyujt. Gazdánk gőzeséplőgép-szijaiknak szükségleteit leginkább e gyárból fedezik, mely az ugynevezett blank bört előállítására is nagy sulyt és gon-dot fordít.

Az élelmi czikkék osztályában messze kimagaslik egy tetzetős piramis, a melyen S z a l á d y Antal jóhírű pótkávéggyárának készítmé-nyei vannak kiállítva Szalady, aki mai napig az egyedüli számba-vehető pótkávéggyáros hazánkban a legutóbb Erdélyben megtartott deési iparképzésen kitünő elsőrendű gyártmányáért az arany dízt-oklevelet nyerte el. Soha bírálóbizottság ítélete igazságoabb nem volt, mert eltekintve attól, hogy Szaladynak köszönhető a pótkávéggyártás bevezetése Magyarországon, gyártmányai a legtekintélyesebb szakértők és orvosok nyilatkozatai szerint ma a legjobbabk és legégségségebbek. Szalady nem követi mások példáját, kik nagyhangu hirdetésekkel és amerikai reklámokkal igyekeznek evőket szerzeni, mert nagyszámu vevőit kizárólag kitünő gyártmányának köszönheti. „Hungaria“ gyógy-kávégját mindazok előszeretettel fogyasztják, kiknek az izgató mokka árt, mert e kávé kitünő láperővel bír s csevarszartalmánál fogva minden gyomorhaj és a gyomortól eredő bajoknál biztos és állandó javulást eredményez. Szalady pótkávégja ugy zamatajánál mint tiszta alkatrészzei-nél fogva felülmul minden más pótkávét s a mi fő, mindig friss minőségben állítatik elő és küldetik szét.

A hangszereparban kétségtelenül a legelső helyek egyikét fog-lalja el Schunda V. J. es. kir. udvari szállító (magyar-utca 26. sz.)

gyűjteményes csoportja. Ki vannak ott állítva minden réz- és fafüv, vonó és ütőhangszereit, továbbá híressé vált, gyönyörű hangu, felülmulhatatlan pedálczimbalmai, melyeken több ízben játszanak a muzeumot látogató közönség előtt. Schunda a pedálczimbalom feltalálójá elővülhetetlen érdemeit szerzett magának nemcsak azáltal, hogy a hangszert úgy a főúri szalonokban, mint a polgár házában lthton, sőt a külföldön is ismertté és kedvelté tette, hanem azáltal is, mert mint-taszertü gyára díszére vállik a magyar iparnak. Ez iparág terén szerzett érdemeit nemcsak számos kiállítás, köztük a párisi, bécsi és budapesti ismert el elsőrendű kiállításokkal, hanem ő felsége a királyi k., az 1885. évi orsz. kiállítás alkalmából legmagasabb elismerését nyilváníttta. Schunda most készíti a kétezredik pedálczimbalmot, melynek befejezését megünnepli megpedig nagyszabású czimbalomhangversenyvel, bankettel stb., melyre számos előkelő vendég lesz hivatalos. Ez alkalommal egy röpirat a cimbalom történetéről és két érdekes füzet jelenik meg, melyek czimbalom átiratokat tartalmaznak és egy bel-, mint külföldön elismert czimbalomiskolájának ugyszólván folytatását és kiegészítését fogják képezni. Előrelátható, hogy Schunda ez alkalommal megérdemelt óvációkban fog részesülni, de a legnagyobb elismerés mégis csak a sikerben rejlik, melyet a hangszergyártás terén felmutatni képes. Schunda pedálczimbalmaiból igen nagy a kivétel külföldre is, hol az általa kiadott iskola szerint tanulnak.

A jobb folyosó végén van W u n s e h Róbert ismert cementszobrász és beton-munkálási vállalkozó Eperkesert-utca 27. sz. a. gyárának csoportja. Itt láthatók minden elpusztíthatatlan cementművek, cementlapok csinosan márványozva és szép mintákkal, melyeket nagy előszeretettel használnak az újabb építkezéseinknél. A ze ország által készített betonozási munkálatok, melyek közül nehányuk a rajza a csoportnál látható, továbbá szabadalmazott salakbeton-bolozat, melyvel a budapesti m. kir. honvédségi Ludovica académiá

Sz. 2756-1887.
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság köz-hírré teszi, hogy
KIR. KINCSTAR-nak SZUCS SZIA szül. STYAN végrehaj-tatott 173 frt 41 kr. tőke, 52 frt 70 kr. költségkövetelésének kielégítése végett, végrehajtást szenvedő SZUCS SZIA lui SZIMIA-nak az alsó-gárdi I. Rész 92. sz. telekjegyzőkönyvben A+ 2. 4. 5. és 6. rend-szám alatt foglalt fekvősegei 603 frt megállapított kikiáltási árban Alsógárd község előljárási helyiségében

1887. évi december hó 17-ik napján délelőtt 10 órakor

tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.
Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilváníttott értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.
A vételárt pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után 30 és 60 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.
Külömben az árverés megállapított feltételei alólirt tkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Alsógárd község előljárási helyiségében megtekinthetők.
A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól
Nagyenyeden, 1887. július 10-én

Sz. 2362-1887.
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kisegítő takarékpénztár végrehajtatónak 200 frt tőke az eredetinek 400 frtnak 1883. évi július 1-től járó 8% kamata 31 frt 84 kr költségkövetelésének kielégítése végett végrehajtást szenvedő ILIA GYÖRGY és neje PAUL TODORA ellen a nyirmezói 15 sz. telekjegyzőkönyvben A+ 1-17. rsz. alatti fekvőine a végrehaj-tási árverés 401 frt megállapított kikiáltási árban Nyirmezó község előljárási helyiségében

1887. évi december hó 14-én délelőtt 10 órakor

elrendeltetik, mely nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is el-adatni fognak.
Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilváníttott értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni.
A vételárt pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után 2 egyenlő részben 30 s 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.
Külömben az árverés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Nyirmezó község előljárási helyiségében megtekinthetők.
A kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyeden, 1887. július 9.

Sz. 2445-1887.
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A kir. kincstár végrehajtatónak 90 frt adótőke, ennek 6% kamata 5 frt 51 kr költségkövetelésének kielégítése végett végrehaj-tást szenvedő SALAMON SALI férj. FÜLÖP LÓVINÉ ellen, a m.-bezei 192. sz. telekjegyzőkönyvben A+ 1-2. rendszám alatti fekvőire 410 frt kikiáltási árban a végrehajtási árverés M.-Becze község előljárási helyiségében

1887. évi december hó 16-ik napján délelőtt 10 órakor

tartandólag elrendeltetik, mely nyilvános árverésen a fekvők a kiki-áltási áron alól is eladtnak.
Árverezni szándékozők tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilváníttott tékpapirban a kiküldött kezéhez letenni.
A vételárt pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.
Külömben az árverés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és M.-Becze község előljárási helyiségében megtekinthetők.
A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyeden, 1887. július 9.

Sz. 2758-1887.
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság köz-hírré teszi, hogy
a nagyenyedi kisegítő takarékpénztár végrehajtatónak 100 frt tőke, ennek 1885. évi október 15-től járó 6% kamata és 210 frt tőke, ennek 1885. október 15-től járó 8% kamata 36 frt költségkövetelésének kielégítése végett végrehajtást szenvedő BARTHA PÁLNAK a nagylaki 280. sz. telekjegyzőkönyvben A+ 1. 2. 4-6. rend és PAP JAKOB és neje PAUL FRANCZISKA-nak a nagylaki 19. sz. telekjegyzőkönyvben A+ 23. rend 863 hr. szám alatt foglalt 402 frt s a nagylaki 245 sz. telekjegyzőkönyvben PAP JAKOB s neje PAUL

nagyszabású új istálló és kassai tüzserégi laktanya istálló boltozva vannak és mely fölött ő felsége a Ludoviceumtan legutóbbi történet látogatása alkalmával nagy díszesettel nyilatkozott, oly speciálisok, melyek a szakemberek teljes elismerését vívták ki. Ez istálló boltozatoknál egyéb nagy és számos előnye mellett az az érdekes, hogy e czélszerű és szilárd szerkezet csaknem ugyanazon árban állítható elő mint a kezdetleges faszervezet. E czé a fővároson kívül Kassán, Kolozsvárott, Miskolczon, Eperjesen, Nagykikindán, Nagyszombaton, Trencsénben, Tepliczben, Diósgyőrött, Zimonyban, Sopronban stb. összesen mintegy 60.000 meter betoncsatornát rakott le. Wünsch ur szivesen ad ily munkálatokra nézve bővebb felvilágosítást.

Wünsch Róbert csoportjának szomszédságában van W a l s e r Ferencz előkelő fővárosi gép- és tüztöltőszerek gyárának, harang- és érczöntőjének mintaszertü kiállítás. E czé egyike azoknak, melyek a magyar iparnak messze a baha határain túl is dicsőséget szereznek. Most készül érczöntőjében a bukaresti román metropolita megbízásából egy 200 mázsás történelmi nevezetességű harang. E gyár szerelte fel több hazai és külföldi tüztöltőszegon kívül a konstantinápolyit és legutóbb a smirnaít. A nemrég bezárt turini nemzetközi tüztöltő szerek kiállításán Walsér gépeit az ott kiállított angol készítményekkel szemben is a legjobbaknak ismerték el minnek következtében számos hely-ről, többek közt az oportói (Portugal) tüztöltőszeg számára is nagyob-megrendelést kapott. Elsőrangú kiállítási érmeinek, díszokleveleinek és egyéb elismeréseinek száma annyi, hogy azok felsorolása és rövid szemlében lehetetlen. Az általa szállított tüztöltőszeg felszerelések, gazdasági és tüztöltőszeg szivattyúk, felállított szivattyutelepek és kutak, nagyszabású vízmező és fűrdőberendezések stb. mindmégannyi min-taszertü munkálatok. J ó z s e f f ö h e r e z e g, kinek Walsér udvari szállítója, egy a vidéki tüztöltőszeg szervezéséről írt czikkében leg-melegebben ajánlja Walsér gyárát a felszerelések beszerzésére. A Walsér-féle rendkívüli czélszerű, ugynevezett fertőztelenítő szerkesi

FRANCZISKA névű álló A+ 1. rendszám alatt foglalt fekvősegei 156 frt megállapított kikiáltási árban Nagylak község előljárási helyiségében

1887. évi december hó 2-án délelőtt 10 órakor

tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.
Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilváníttott értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.
A vételárt pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után 30 és 60 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.
Külömben az árverés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Nagylak község előljárási helyiségében megtekinthetők.
A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyeden, 1887. augusztus 11.

Sz. 2528-1887.
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság köz-hírré teszi, hogy
SZANDU FILIP és társa végrehajtatónak 249 frt 64 kr tőke, ennek 1885. évi február 5-től járó 6% kamata 38 frt 55 kr költség, követelése kielégítése végett végrehajtást szenvedő özvegy, ANDONÉ MANASZJÁNE BAD KATALIN és özvegy ANDONÉ JUONNÉ BABA TODORA-nak a batizhási 60. sz. telekjegyzőkönyvben A+ 1-31. rendszám alatt foglalt fekvősegekből két hatod részbeli jute-lékukra 358 frt 22 kr megállapított kikiáltási árban Batizháza község előljárási helyiségében

1887. évi november hó 30 napján, d. e. 10 órakor

tartandó nyilvános árverésen, kikiáltási áron alól is eladtnak.
Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilváníttott értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.
A vételárt pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.
Külömben az árverés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Batizháza község előljárási helyiségében megtekinthetők.
A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyeden, 1887. augusztus 11-ik.

Én, Csillag Anna

185 ctm. hosszú óriási Loreley-hajammal, melyet az általam föl-talált kenőcs 14 havi használata után nyertem, mely megakadályozza a haj-kihullást, elősegíti a hajnövést és erősíti a hajbőrt, uraknál elősegít egy teljes erős szakálnövést, rövid ideig való használat után a hajnak, valamint a száknak természetes szin-t és sűrűséget kölcsönöz és megóvja a korai őszüléstől a legmagasabb korig. Egy köcsög ára 50 kr, 1 frt, 2 frt. Postával küldés naponként a pénz elő-legos beküldése, vagy postautánvétel mellett az egész világra.

CSILLAG és TÁRSA,
BUDAPEST,
Király-utca 26.

A pesti magyar kereskedelmi bank váltóüzlete
BUDAPEST, DOROTTYA-UTCA 1. SZÁM.

ajánl az
1887. december hó 1-én
leendő húzáshoz

Bazilika-sorsjegyeket.

Kézpénzfizetés mellett a hivatalos napiárfolyamon.
Részletfizetésre:

3 drbot	17 havi részletre	à 1 frt 93 kr.
5 "	17 "	" " 3 " 23 "
10 "	17 "	" " 6 " 46 "

Már az első részlet lefizetése után az esetleges nyere-mény kizárólag a részletív tulajdonosát illeti.

2-3

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden 1887.

beszerzését pedig a belügyminiszter az összes községeknek elrendelte. E gyár a keresk. muzeumnak Belgrádban felállítandó fiók telepén nagyobb csoporttal fog részt venni.

A muzeum csoportját végig tekintve nem mulaszthatjuk el meg-nyezni, hogy nagyon sok oly czikk hiányzik onnan, melyben a fogyasztás nálunk óriási és melyek némi akarattal és áldozattal ná-lunk is előállíthatók volnának. Hogy csak egyet említsünk, fővárosunk egyik legelőkelőbb üzlete a Kertész Tódor czég, melynek főnöke min-dent elkövet a hazai ipar érdekében, mégis kénytelen a legkeresettebb czikkeit a külföldről behozatni. Itt vannak például a karácsonyi czikkék a legkülönbözőbb eszebecsék, karácsonyfadíszek száz meg száz féle változatban és kiállításban, mulattató és tanulmányos, tréfás, vaxáló tftrelemjátékok és egyéb játékszerek. Kertész a jó hártfai játéktárgya-kat is tartja ugyan, de ezekkel nem képes fedezni a közönség nagy keresletét. Kertész Tódor árjegyzékében, melyet bárkinek szivesen megküld, egész halmaza található a hazánkban előállított czélszerű és szép czikkéknek, de roppant nagy azon érdekesnél érdekesebb czikkék száma, melyek eddig hazánkban vagy éppen nem, vagy csak rendkívüli kis mértékben állíttatnak elő. Különösen az ajándék és dísz tárgyak és ezek közt az utánozhatlan keleti, kínai, perzsiak, török stb. készítmények azok, melyek nagy keresletnek örvendenek. Szóval az az óriási készlet, mely Kertésznek Dorotya-utca 1. sz. alatti üzletében a legkülönbözőbb díszmű és műipari tárgyakból fel van hal-mozva, bevételnek rendkívüli érdekes képet nyújtja. Iparosaink hoz-zassak meg maguknak Kertész gazdag árjegyzékét, mely rájuk nézve csak tanulságos lehet.

Felelős szerkesztőség:
Dr. MAGYARI KÁROLY
SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Hirdetmény.

Mely szerint özv. báró Splényi Gézáné részéről ezennel közhírré tétetik, hogy marosgezei (Alsófehérmegye) szántó, kaszáló és bel-sőségek ből álló s jó urilakkal s mellék épületekkel ellátott
390 hold területű birtoka
1888. évi ápril hava 24. kezdődőleg h a t, esetleg t ö b b évekre is haszonbérbe adandó. A bérbe venni szándékozők értekezhetnek e tárgyban báró Splényi Henrik urral Nagyenyeden.

Szamos bizonyítvány a
legelső orvosi
tekintélyektől.

Érdem-érmek
különböző
kiállításokról.

Harmincz éven át jönnek bizonyult
Osztrák csász. kir. szabadalmazott legelső amerikai és angol szabadalommal ellátott
ANATHERIN FOG- ÉS SZAJVIZ
Dr. POPP J. G.-től es. kir. udv. fogorvos
— BECS. I. Bognergasse 2. —

Orvosi elismerések:
OPPOLZER tanár, rektor magnif., a bécsi es. kir. kli-nika tanára, kir. szászorsz. udv. tanácsos stb. ANATHE-RIN szájvizét megvizsgáltam és ajánlatra méltónak talál-tam.
DRASCHE tanár, a valódi ANATHERIN szájvizet a es. kir. ált. kórház orvosi osztályán experim használta és czélszerűnek, valamint kitűnőnek nyilváníttotta.
Dr. KAINZBAUER, csász. tanácsos, em. tanár. A dr. POPP-féle Anatherin szájvizet számtalan bete-gemnél száj- és fogbetegségek nérendkivüli jó sikerrel alkalmaztam, miután annak végysz. tiz-taságáról meg vagyok győződve.
Ugyszintén idült katarisusoknál is, száj- és torokbajknál a dr. POPP-féle ANATHERIN szájviz nagyon jó hatásu.
SCHNITZLER tanár. Az ANATHERIN szájvizet a száj, torok és szájüreg, valamint foghüvelybetegségeknél leg-jobb sikerrel használja.
— 6 —
A hamisított Anatherin szájviz — a vegyelem zés kimutatása szerint s az egészségre nézve ártalmas ke-verékek ből van készítve, miért is annak vételétől óvakodjunk
A t. cz. közönség kéri, határozottan POPP es. kir. udvari fogorvos-féle készítményt kéri s esakis az olyant fogadni el, mely az én védjeggyemmel van ellátva. Bécs-ben, Budapestben és Innsbruckban legutóbb is több utánozó és elarusító igen érzékeny pénzűrságra lett a törvény ál-tal elítelve.
Ezen jó tulajdonságok miatt mindenütt, sőt Németor-szág, Svájc-, Török-, Angolország-, Amerika stb. elismert POPP-féle fogszerek valódi és friss minőségben.
Kapható: Nagyenyeden Varró F. győgy., Kovács J. győgy., Marosújvárt Ersekujváry S. győgy., Torockón Veress St. győgy., Tüvisen Slatkovicus H. győgy., Veres-patakon Moldován L. győgy., Abrudbányán Remetei Ig. győgy., Gyéresen dr. Tomcsik J. győgy., Felvinczen Kosa St. győgy., Tordán Trajanovits G. győgy., Velits S. győgy., Wolf és fia G. győgy., Feketehalom Roimer A. győgy., Balázstváran Schiessl K. győgy., Zalathán Nagy K. győgy., Radnót Seney K. győgyészerésznél

A kö
kell é
azután
örölv
nehán
biztos
szállít
csésen
közmu
avagy
— s i
nak. F
s még
spártai
a hatá
hozza
dolog,
megfor
ki a k
teket,
polgár
és egy
dolgot
igen e
ezer f
költség
fizessé
takarít
papiro
kasszá
nincs,
— mi
kikapj
nak se
el néz
elment
teljes
goru T
a keze
fogoly
kiknek
megfel
gondol
előtt
ujra m

a' 16

S
masan
az egy
személ
I
emelke
Kora i
szavak
Gy. Is
kerekd

*
a mirisz
restet tő
kasan m
a. sziv
házlátog
Fej é
a beve
öt sustá
borsot h
szerece
facit 9
két kup
másfél
adtnak
Edes te
négy pe
denart,
hogy há